

Bestämning av asymptoter

Asymptoter i $\pm\infty$.

Funktionen $f(x)$ har asymptoten $y = kx + m$ i ∞ ($-\infty$) om

$$f(x) - (kx + m) \rightarrow 0, \text{ när } x \rightarrow \infty \text{ } (-\infty).$$

För att $f(x)$ ska ha en asymptot i ∞ ($-\infty$) krävs att $f(x)$ är definierad för alla tillräckligt stora (små) värden på x , dvs i en omgivning till ∞ ($-\infty$).

Om $f(x)$ har asymptoten $y = kx + m$ i ∞ ($-\infty$) gäller att

$$\begin{aligned} k &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} & \left(k &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{f(x)}{x} \right) & (1) \\ m &= \lim_{x \rightarrow \infty} (f(x) - kx) & \left(m &= \lim_{x \rightarrow -\infty} (f(x) - kx) \right) & (2) \end{aligned}$$

Detta ger följande metod för att bestämma eventuell asymptot i ∞ :

1. Bestäm $k = \lim_{x \rightarrow \infty} f(x)/x$. Om gränsvärdet inte existerar saknas asymptot i ∞ .
2. Om k finns, bestäm $m = \lim_{x \rightarrow \infty} (f(x) - kx)$. Om gränsvärdet existerar är $y = kx + m$ en asymptot till $f(x)$ i ∞ , annars saknas sån asymptot.

Om man undersöker eventuell asymptot i $-\infty$ låter man istället x gå mot $-\infty$ i gränsvärdena ovan.

OBS! Om man vet att $f(x) \rightarrow L$, där L är en konstant, när $x \rightarrow \infty$ ($-\infty$) behöver man inte undersöka gränsvärdena ovan eftersom k och m i detta fall är $k = 0$ och $m = L$, så att $y = L$ är en asymptot i ∞ ($-\infty$).

När $k = 0$ talar man om *vågrät* (eller horisontell) asymptot, när $k \neq 0$ om *sned*.

Lodräta asymptoter

Funktionen $f(x)$ har den lodräta asymptoten $x = a$ om $f(x) \rightarrow \pm\infty$, när $x \rightarrow a^+$, eller när $x \rightarrow a^-$.

För att $x = a$ ska kunna vara en lodrät asymptot till $f(x)$ krävs att $f(x)$ är definierad i en (höger- eller vänster-)omgivning till a , utom möjligen i just a , dvs i en punkterad (höger- eller vänster-)omgivning till a .

Om $f(x)$ är kontinuerlig kan $x = a$ bara vara en asymptot när a är en randpunkt till definitionsmängden och inte ingår i den.

Det ger följande metod för **kontinuerliga** funktioner:

1. Bestäm punkter som är randpunkter till definitionsmängden men som inte ingår iden (dvs $f(x)$ är definierad i en (höger- eller vänster-)omgivning till punkten, men inte i själva punkten).
2. För en sådan punkt a gäller att $x = a$ är en asymptot om minst ett av gränsvärden

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x), \quad \lim_{x \rightarrow a^+} f(x)$$

existerar och är oegentligt (dvs är ∞ eller $-\infty$).